



## Universitätsbibliothek Paderborn

### **Cvrsvs Theologici ...**

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et  
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -  
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa  
Sacramenta, accuratè declarantur

**Carleton, Thomas Compton**

**Leodii, 1664**

Sect. III. Argumenta pro Physicâ causalitate Sacramentorum.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-13826**

successivè, & antequam postrema proferantur, priora jam desierunt, unde ad summum ultima syllaba producere eo modo potest gratiam, non totum Sacramentum.

**XII.**  
*Sacramentum Matrimonii potest physicè producere gratiam.*

Adde tamen, nullam apparere repugnantiam quo minùs per Sacramentum Matrimonii possit gratia physicè produci. Ratio est, quia non requirit essentialiter verba ore prolata sicut requirunt cetera Sacramenta, sed sufficit consensus contrahentium quovis modo expressus, cum ergo possit scripto consensus exprimi, & verba in inscriptione, licet formentur successivè, postea tamen maneat simul omnia, non est cur elevari à Deo non possint ad gratiam producendam, sicut elevari possent ad alium quemvis effectum.

**XIII.**  
*Non obstat physica Sacramentorum pradi-cti, quòd nihil operari possit in distans.*

Aliqui inde probant Sacramenta non posse physicè producere gratiam, quia subjectum, in quo est producenda gratia, sæpè est distans, nihil autem agere potest in distans, antecedens constat in absolutione. Hoc tamen argumentum non est efficax, licet enim res connaturaliter agere non possit in distans, sic tamen supernaturaliter, ut communis habet sententia.

**XIV.**  
*Quando Sacramenta per ultimam sui syllabam producunt gratiam.*

Secundò: Alii hanc sententiam de efficientiâ physicâ Sacramentorum impugnant, quòd non appareat quando Sacramentum etiam per ultimam sui particulam vel syllabam causare possit. Sed ad hoc respondere possunt adversarii, eo tempore Sacramenta producere gratiam physicè, quo alii asserunt producere moraliter, eo scilicet instanti vel tempore, quo verum est dicere, jam Sacramentum esse, de quo plura postea.

SECTIO SECUNDA.

Alia quedam de Physicâ & Morali causalitate Sacramentorum.

**I.**  
*Quamvis Sacramenta possent physicè producere gratiam, non est tamen cur ea hoc modo operari dicamus.*

**Q**UINTA conclusio: Licet Sacramenta physicè producere possent gratiam, non tamen est cur hoc modo illa operari dicamus: ita opinantur recentiores multi, qui potentiam obedientialem, & in aliis rebus, & in Sacramentis admittunt. Ratio est primò, quia cum nulla sit urgens necessitas vel à ratione, vel auctoritate ducta, ut postea videbimus, concursum hunc physicum in Sacramentis astruendi, cumque aliunde difficilis sit, non est cur eum de facto hic intercedere quis asserat, nec enim res fidei sine urgente aliquâ necessitate debemus difficiliore reddere, sed capti quam possumus facillimas, ut & à rudibus & infidelibus commodius queant intelligi.

**II.**  
*Causalitas physica Sacramentorum respectu gratia est superflua.*

Secundò probatur: Causalitas physica gratia in Sacramentis est superflua, ergo non astruenda: Antecedens probatur, in Sacramentis semper reperitur concursus moralis sufficiens ad infallibiliter movendum Deum ad gratiam eorum intuitu producendum, ut fatentur adversarii, ergo superflua est omnis concursus physicus: quòd verò semper sit concursus moralis sufficiens, probatur, sunt enim Sacramenta signa quedam, ad quorum positionem obligavit se Deus ad gratiam suscipienti infallibiliter conferendam, ergo non est cur alium iis concursum assignemus.

**III.**  
*Obje. cau- salitas phy- lica tantum, sed etiam physicè gratiam confe-*

Dices, spectare ad dignitatem & perfectio- nem nostrorum Sacramentorum, ut non mora- liter tantum, sed etiam physicè gratiam confe-

rant. Respondetur: Ex eo quòd possint gra- tiam physicè producere, sufficienter salvari illo- rum perfectionem, perfectio enim arguitur ex vi & potentiâ aliquid producendi, non ex facto; si enim res quapiam possit aliquid præstare, non est minùs perfecta quòd illud non præstet, effet tamen si non possit. Sic in tractatu de Incarnati- one diximus cum communi Theologorum, nihil detrahi valori & perfectioni operum Chri- sti, quod de facto non meruerint in actu secun- do multa præmia, ad quæ in actu primo erant sufficientia, arguisset tamen in iis imperfectio- nem, si mereri præmia illa non potuissent. Si quis verò velit argui aliquam etiam perfectio- nem ex actuali collatione gratia, sufficienter hæc salvatur in causatione morali: sicut non derogat passioni Christi quòd non fuerit causa physica nostræ justificationis, sed solum causa moralis.

Probatur tertio: Voces illæ ac syllabæ in Sa- cramento causant gratiam ut significativæ, ergo moraliter, antecedens constat, voces enim in Sa- cramentis causant ut signa sunt, ergo ut signifi- cativæ: unde si mutaretur consensu publico, ut fieri potest, significatio horum verborum, *Ego te baptizo*, &c. quantumcumque simul cum ab- solutione proferrentur, etiam cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, non magis produce- rent effectum sacramentalem, quam si quis dice- ret, *paries est albus*: Consequenter itaque pro- batur, significatio verborum non est quid physici- cum, ergo non potest operari physicè, ergo non potest movere Deum tanquam causa physica, seu ut conjungat cum eâ concursum, unde ver- bum ut verbum, seu ut vox significativa est, non potest elevari ad agendum physicè.

Quartò probatur: Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 6. ait causam efficientem justifica- tionis nostræ esse solum Deum, causam verò meritariam esse Christum, tandem instrumen- tum esse Baptismum, qui peculiari modo est in- strumentum Christi, Baptismum enim tanquam medium ad merita sua nobis applicanda instituit. Cum ergo juxta Concilium Baptismus sit instru- mentum causæ moralis, nempe Christi, innuit ipsum etiam instrumentum esse causam solum moralem.

SECTIO TERTIA.

Argumenta pro Physicâ causalitate Sacramentorum.

**O**BJICITUR primò Sanctus Thomas, quem acriter contendunt adversarii asserere Sacra- menta physicè producere gratiam. Sed sectione sequente ostendetur Sanctum Doctorem solum admittere influxum eorum moralem, non phy- sicum.

Objicitur secundò: Explicari non posse hunc concursum moralem, quem affirmamus inesse Sacramentis ad causandum gratiam: nec enim impetratoriè hoc faciunt, ut vult Vasquez, & alii, sæpè etenim causant gratiam in suscipiente, quando sunt opera mala, ut dum quis puerum baptizat simoniacè, illa ergo actio nihil mereri potest, cum sit prava, & non præmio, sed pœnâ digna. Huic etiam objectioni satisfiet sectione sequente, ubi declarabitur in quo con- cursus hic moralis consistat.

Objicies

*Gratia est de dignitate Sacramen- torum.*

**IV.**  
*Vocba Sa- cramentalis causant gra- tiam ut sunt significati- va, ergo moraliter.*

**V.**  
*Hic concor- sus moralis tradi- tur à Conci- lio Triden- tino.*

**I.**  
*Frustra pro- concursu physico Sa- cramentorum objici- tur S. Tho- mas.*

**II.**  
*Dices: Ex- plicari non posse hunc concursum moralem.*

III. Obijcies tertio contra quartam conclusionem:

*Dicitur Sacramenta ratio- nem ultimam syllaba producere possunt physice gratiam, sicut sphaerium unius puncti tangit planum.*

Et si omnes partes Sacramenti causare non possint gratiam physice, cum physice non existant quando Sacramentum est completum, ultima tamen syllaba tunc operari potest, & ratione illius totum Sacramentum causare dicitur gratiam, sicut homo videre dicitur quamvis tantum videat ejus oculus, & sphaericum tangit planum, licet unum tantum illius punctum tangat punctum alterius. Confirmatur: Torus homo baptizatur etiam si aqua unam tantum illius partem abluat.

IV. Contra primo: Hæc namque ad summum

*Resp. Actio- nem illam, non propriam, sed denominationem tantum competere reliquis formæ partibus.*

probant denominative competere actionem illam reliquis formæ partibus, non tamen verè ab illis procedere. Contra secundo: Nam nullo modo physice tribui potest hæc actio aliis partibus Sacramenti; esto enim corpus sphaericum dicatur ratione puncti illius tangere planum, & homo ratione oculi videre, ideo hoc est quia est quædam inter hæc connexio, & à naturâ ordinatur oculus & punctum ad hæc munera: at verò inter ultimam illam syllabam & verba præcedentia nulla est physica connexio, multo minus inter verba & aquam vel oleum, sed merè faciunt unum per accidens, nec alio modo concurrere possunt ad gratiam producendam, quam movendo Deum moraliter ad concurrendum cum ultimâ illâ syllabâ ad gratiæ effectum, ad quam cum eâ non concurreret, nisi verba illa præcessissent. Nec ob ultimam illam syllabam magis dici potest Sacramentum producere gratiam, quam sphaericum illud tangere planum physice, si totus globus præter planum illud annihilaretur in instanti antequam tangit, ut bene Coninck, num. 126. Idem dico ad confirmationem, & præterea aliquid ibi est peculiare, id enim quod in Baptismo præcipue spectatur, est anima, hæc autem eadem est per totum corpus diffusa.

V. Obijcitur quarto contra quintam conclusio-

*Dicitur: Scriptura, Concilia, & Patres asserere, videntur Sacramenta physice conferre gratiam.*

nem: Sacra Scriptura, Concilia, & Patres passim affirmant Sacramenta conferre gratiam, animam abluere, auferre peccata, regenerare credentes Deo, unire nos Christo, & similia: unica pro reliquis sufficiat auctoritas Sancti Sylvestri Papæ, qui ad Constantinum ad Baptismum accedentem sic loquitur: *Hæc aqua, Imperator, divinâ virtute per invocationem vivificæ Trinitatis conceptâ, sicut exterius corpus hominis abluat, ita etiam interius animam mundat, & splendidorem radiis solaribus efficit.* Aliæ Sanctorum Patrum auctoritates videri possunt apud Suarez hinc, disp. 9. sect. 2. qui maxime urget hoc argumentum, estque sine dubio præcipuum fundamentum contrariæ sententiæ.

VI. Sed contra primo: Patres enim similiter non

*Patres interdum dicunt solum Deum conferre gratiam, non Sacramenta.*

Sacramenta, sed solum Deum aiunt conferre gratiam, sic enim ait Sanctus Augustinus Epistola 23. ad Bonifacium: *Aqua exhibens extrinsecus Sacramentum gratiæ, & Spiritus Sanctus operans intrinsecè beneficium gratiæ, solvens vinculum culpæ, reconcilians bonum naturæ, regenerans hominem Deo: & Sanctus Hieronymus lraie 4. citans illud Matthæi 3. Ego vos baptizo in aquâ, &c. Ex hoc, inquit, discimus, quod homo tantum aquam tribuat, Deus autem Spiritum Sanctum.*

VII. Nec sufficit si dicas, solum negare Patres Sa-

*Male Sanctos Patres nonnulli explicant, quod scilicet tantum velint*

cramenta hoc facere ut causæ principales, cum enim simpliciter negent aquam hoc facere, excludere videntur omnem concursum physicum illius, etiam ut elevata, anima enim ut elevata verè producat actum fidei & charitatis, & gladius

verè vulnerat hominem: vel si licet adversariis hæc dicta Patrum explicare de solo concursu principali, quidni nobis priora explicare licebit de concursu physico, cum simpliciter adhuc verificari possint de concursu morali, imò & subinde debeant, ut videbimus.

Contra secundo: Patres enim non solum dicunt Baptismum, sed etiam aquam mundare animam, & producere gratiam, ut in proximè citatâ Sancti Sylvestri auctoritate videre licet, & tamen certum videtur aquam in Baptismo plerumque nec secundum se totam, nec ullam sui partem gratiam physice producere, plerumque enim aspersio aquæ ad Baptismum requisita finitur antequam tota forma absolvatur, quâ de causâ dicunt etiam adversarii solam ultimam syllabam formæ gratiam producere.

Contra tertio: Non minus dicunt Patres & Theologi Sacramenta conferre, dare, & causare in animabus recipientium gratiam actualem, seu peculiaris quædam auxilia, & tamen hæc certum est physice non produci à Sacramentis, vel ullâ eorum parte, cum non dentur in ipsâ collatione Sacramenti, sicut datur gratia habitualis, sed postea, tempore opportuno, quando jam transit Sacramentum, ut ex communi Theologorum tradit Suarez hinc, disp. 8. sect. 2. & tamen hic propriè verificantur dicta Patrum, ergo idem dici potest de gratiâ habituali, etsi solum concurrant ad gratiam habitualement moraliter, sicut concurrunt ad actualem.

Quarto: Sacramenta, si ponatur obex, non dant gratiam quando sumuntur, sed postea quando auferuntur obex, & Sacramenta reviviscunt, & tamen tunc dicunt Concilia & Patres Baptismum dare, conferre, & causare gratiam, ut constat ex Divo Augustino in libro de Baptismo contra Donatistas lib. 1. cap. 12. & lib. 3. cap. 13. ubi dicit Baptismum cum fictione susceptum, ablato obice operari salutem animæ, cum tamen tunc certum sit non causare eam physice, sed solum moraliter. Quinto: Baptismus non solum dicitur dare gratiam, & tollere peccata, sed etiam poenam peccatorum, quam tamen physice non tollere certum est. Sexto: Peccator dicitur causa suæ damnationis, quam tamen non producit physice, sed tantum moraliter.

Septimo: Nihil frequentius in Scripturâ, Conciliis & Patribus, quam passionem & sanguinem Christi sanctificare & justificare nos, mundare nos à peccatis, &c. quæ tamen de solâ causalitate morali intelligi debere certum est, ergo sicut hæc dicta verificantur de solo concursu morali, verificari etiam poterunt dicta de Sacramentis, quæ asserunt esse plena sanguine Christi, esse fontes Salvatoris, &c. sicque eodem modo ea concurrere ad justificationem nostram insinuant, ac concurrat ipse Christi sanguis & passio.

Respondetur ergo, Patres sicut in aliis locutionibus, ita etiam in iis, quæ de Sacramentis affirmant, intelligendos esse de causalitate causæ moralis, quæ etiam vera est causa, & simpliciter denominat aliquem agentem: Sic Judæi dicuntur occidisse Christum, & secundo Regum, c. 12. dicitur David interfecisse Uriam gladio filiorum Ammon. Et licet aliquando causa moralis dicatur non esse causa, sicut qui disponit materiam, & movet Deum ad creandum animam rationalem, non dicitur creare vel producere animam, ratio illius est, quia juxta subjectam materiam significatur solum esse sermonem de causalitate physica,

*Sacramenta non esse causas principales gratiæ.*

VIII. *Non Baptismus tantum, sed etiam aquam dicunt Patres conferre gratiam.*

IX. *Affirmant etiam Patres Sacramenta dare auxilia actualia.*

X. *Docet S. Augustinus Baptismum, etiam dum reviviscit, gratiam causare, cum autem tunc non causat physice.*

XI. *Eodem modo dicunt Concilia & Patres Passionem Christi mundare nos, ac affirmant hoc fieri à Sacramentis.*

XII. *Patres, dum de causalitate Sacramentorum loquuntur, intelligendâ sunt de causâ morali.*



physicâ, dum enim qui disponit materiam & producit unionem dicitur esse causa compositi, & illud producere & non animam, sensus est in eo genere causæ non esse causam animæ, quo est causa compositi, quamvis in alio esse possit, & dicere hic & nunc non producere animam; est solum dicere non producere in illo genere causæ, de quo ibi est sermo.

XIII.  
Interdum  
causa etiam  
physica ali-  
cujus rei ne-  
gatur esse  
illius causa.

Imò aliquando quod est causa physica alicujus rei, negatur esse ejus causa, & illud producere: sic lib. 2. Machabæorum cap. 7. dixit Mater Machabæorum ad filios: *Neque enim ego spiritum & animam donavi vobis, & vitam, & singulorum membra non ego ipsa compegi: sed enim mundi creator, qui formavit hominis nativitatem, &c.* & tamen illa & ipsorum membra compegit; efficiendo corporis organizationem, & vitam donavit, unionem inter corpus & animam producendo: hæc autem omnia soli Deo ascribit, quia is tantum dicitur aliquid simpliciter donare, qui cum scientiâ & libertate donat; nec enim proprie Sol nobis donat lucem, aut terra fruges, cum donum ex communi conceptu liberalitatem sonet: sic etiam gratias prævenientes dicitur Deus facere in nobis sine nobis, licet nos etiam physicè illas producamus.

XIV.  
Dices: Si  
Sacramenta  
non produ-  
cunt gratiam  
physicè, sunt  
sicut signa  
& verba  
magica.

Objicitur quintò: Si Sacramenta non causent gratiam physicè, non magis erunt causa gratiæ, quam signa & verba magica ex pacto cum dæmone inito sunt causa illorum effectuum, quæ dæmon ad illorum positionem operatur. Respondetur: Latam esse disparitatem, licet enim in hoc convenient, quòd neutra habeant influxum physicum in suum effectum, differunt tamen, tum ex parte effectus, cum illa in effectum supernaturalem tendant, hæc naturalem, tum modi tendendi, hæc enim nituntur pacto dæmonis mendaci & fallibili, illa infallibili promissione Dei, quæ nec deficit unquam, nec deficere potest.

XV.  
Dices: Nisi  
Sacerdos  
per absolu-  
tionem gra-  
tiam physicè  
producat,  
solum Deum  
penitentiam  
à peccatis  
solvit.

Objicies sextò: Sacerdos verè absolvit à peccatis in Sacramento Penitentiae, hoc autem fieri non potest sine aliquo concursu physico ad remissionem illam, & consequenter ad infusionem gratiæ, alioqui, non Sacerdos, sed solus Deus ad verba Sacerdotis illum à peccatis solvit. Sed contra: Si enim peccata remitterentur per condonationem extrinsecam, adhuc vera essent verba Sacerdotis, *Ego te absolvo*, & verè absolveret, sicut nunc absolvit à reatu poenæ, & tamen nihil physicè in eo producit, quem à poenâ absolvit. Respondeo ergo Sacerdotem verè peccata remittere, ad hoc tamen non est necessarium ut remissionem illam physicè producat, sed moraliter, quæ est vera operatio: unde etiam in humanis Judex verè absolvit reum, & unus homo alteri remittit injuriam absque eo quòd quidquam in illo physicè producat.

XVI.  
Dices: Pa-  
tres miran-  
tur vim Sa-  
cramentorum,  
ergo innuit  
ea operari  
physicè.

Objicies septimò: Patres mirantur vim Sacramentorum, & quòd res ex se tam viles, ut est aqua exempli gratia, tam miros effectus operentur, ergo intelligant effectus illos physicè à Sacramento procedere. Nego consequentiam: Mirantur enim Patres Deum, Christi merita & suam omnipotentiam rebus tam infirmis adeo certâ lege annexisse, ut iis debite positis, infallibiliter conferat gratiam, quod vel inde constat, quòd Patres mirentur hanc vim præcipuè in aquâ, quam tamen supra ostendimus vix unquam posse physicè, ad gratiam in Baptismo conferendam physicè concurrere, maxime verò hic elucet Dei potentia, cum enim rebus tam vilibus ad tam

nobiles effectus utitur, ostendit se nullius operâ indigere ad quavis faciendâ, idque sive physicè res illa concurrant, sive non, sicut maxime commendatur Christi potentia, quòd tam infirmis instrumentis in mundi conversione usus sit, licet illi hominum conversionem physicè operari non sint, sed solus Deus, qui auxilia gratiæ, per quæ convertentur, in iis operabatur.

Objicies octavò: Christi humanitas miracula operabatur physicè, ergo & per Sacramenta efficit physicè gratiam, quia hæc non minus sunt actiones Christi, quam actiones physicae ab humanitate profluentes. In primis negari potest antecedens: deinde, eo concessio, negatur consequentia, disparitas est, quia Sacramenta non sunt physicae actiones Christi, sed solum morales, quare licet operationes physicè ab eo procedentes, physicè causent gratiam, non tamen sequitur operationes illius morales debere hoc modo operari, sed solum moraliter, & modo sibi proportionato.

Objicies nonò: Si nostra Sacramenta non causent gratiam physicè, sed solum moraliter, non erunt præstantiora Sacramentis Legis veteris, quæ tamen ab Apostolo vocantur egena elementa, & reprobata ob imperfectionem, & inutilitatem, ut supra vidimus, ergo debemus in ipsis statuere causalitatem physicam; ut Sacramenta illa superent. Confirmatur: Patres etiam & Concilia, Florentinum præsertim & Tridentinum simpliciter dicunt nostra Sacramenta esse perfectiora antiquis. Sed contra: Si enim Sacramenta antiqua continuerint & contulerint gratiam moraliter, & habuerint divinam promissionem hoc modo sibi infallibiliter annexam, certè non possunt censerì egena elementa, cum collatio moralis gratiæ sit simpliciter collatio illius, quo pacto autem illud est egenum elementum, quod simpliciter datur hominum animas, & inutile, quod tantum donum atque est gratia, ipsis verè confert, alioqui sanguis Christi dici posset quid egenum, & passio inutilis, cum non alio modo hoc conferat passio quam moraliter.

Hoc ergo argumentum probat Sacramenta antiqua Legis gratiam non contulisse, de quo suo loco, ubi si dixerimus cum Suario, & aliis Circumcisionem contulisse gratiam, tunc assignabimus in quo nostra Sacramenta superaverint antiqua: certè Patres & Concilia in confirmatione allata videntur in hoc perfectionem nostrorum Sacramentorum præ antiquis statuere, quòd illa gratiam non conferebant, sed tantum figurabant, sic enim ait Florentinum in decreto ad Armenos: *Sacramenta nova legis multum differunt à Sacramentis legis antiquæ; hæc enim non causant gratiam, sed solum per passionem Christi dandam figurabant, nostra verò Sacramenta & continent gratiam, & dignè suscipientibus eam conferunt.*

#### SECTIO QUARTA.

Corollaria quædam de mente S. Thomæ circa causalitatem Sacramentorum: ubi moralis hæc eorum causalitas magis declaratur.

QUÆRES primò: Quæ sit mens Divi Thomæ circa causalitatem Sacramentorum, utrum physicam an moralem in iis gratiæ causationem statuerit.

XVII.  
Quæritur  
Christi hu-  
manitas ope-  
rata fuisse  
miracula  
physicè, val-  
de in his de-  
ducitur ar-  
gumen-  
tum ad Sa-  
cramenta.

XVIII.  
Dices: Si  
Sacra-  
menta non  
producant  
gratiam  
physicè, non  
sunt præstan-  
tiora Sacra-  
mentis Legis  
antiquæ.

XIX.  
Argumen-  
tum illud  
probat Sa-  
cramenta  
veteris Le-  
gis, non con-  
tinuisse, &  
consequentia  
non contin-  
uisse gra-  
tiam.

I.  
Afferit S.  
Thomæ Sa-  
cramenta  
statuerit.